

MATURA 2012 Z JEZYKA POLSKIEGO – PROPOZYCJE TEMATÓW

**I
LITERATURA**

1. Analizując wybrane teksty, przedstaw różne sposoby kreowania i funkcje postaci fantastycznych w utworach literackich.
2. Racjoniści i idealisci. Analizując celowo wybrane utwory, przedstaw kreacje bohaterów literatury polskiej i obcej, będące ilustracją tych postaw.
3. Proces dojrzewania bohatera literackiego. Przedstaw problem, analizując celowo dobrane dzieła literackie.
4. Echa powstań narodowych w literaturze. Omów zagadnienie, analizując wybrane dzieła. Uwzględnij kontekst historyczny.
5. Na przykładzie wybranych tekstów literackich omów, jak młodość determinuje życie bohatera literackiego.
6. Eros i Tanatos - śladem miłości i śmierci w literaturze polskiej i powszechnej. Zanalizuj i oceń funkcje tych motywów w wybranych przykładach literackich.
7. Porównaj literackie portrety kochanka romantycznego. Omów na podstawie analizy wybranych utworów.
8. Przedstaw różne ujęcia problematyki Holokaustu w literaturze polskiej, odwołując się do wybranych utworów.
9. Różne obrazy przyrody w literaturze – omów sposoby ich kreowania i funkcje w wybranych utworach.
10. „Cały świat to teatr” (W. Szekspir „Jak wam się podoba”) - przedstaw koncepcje świata jako teatru w wybranych utworach z różnych epok literackich.
11. Maska i przerośnia w literaturze, czyli o sposobach komunikacji pisarza z czytelnikiem. Omów, analizując wybrane utwory.
12. Motyw państwa w literaturze. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych utworów literackich różnych epok.
13. Ironia w poezji – omów problem, analizując odpowiednie utwory z dwóch, trzech epok literackich.
14. Różne wizje przyszłości zawarte w literaturze fantastycznonaukowej. Scharakteryzuj je, analizując wybrane powieści*¹.
15. Miasto – przestrzeń wroga czy przyjazna? Przedstaw różnorodne ujęcia motywu, odwołując się do wybranych przykładów literackich.
16. Kobiety w literaturze. Scharakteryzuj sposoby kreowania kobiecych bohaterek w utworach z różnych epok literackich.
17. „Szaleni” i „rozsądni” w literaturze. Scharakteryzuj sposoby kreowania takich bohaterów w utworach z różnych epok.
18. Porównaj charaktery ludzkie zaprezentowane w literaturze europejskiej XIX w. Przedstaw, analizując wybrane dzieła literackie.
19. Różne obrazy domu i rodziny w literaturze polskiej. Omów problem, interpretując celowo dobrane utwory literackie z różnych epok.

---

¹ Tematy zaczerpnięte z „Informatora maturalnego” lub listy tematów OKE.

20. Rola poety w wybranych epokach. Analizując stosowne przykłady literackie, omów zagadnienie. Uwzględnij kontekst historyczny i filozoficzny.
21. Powroty do „kraju lat dziecinnych”. Omów zagadnienie, analizując funkcje tego motywu w wybranych utworach. Przywołaj kontekst historycznoliteracki.
22. Przedstaw, w jaki sposób literatura ujmuje temat młodości człowieka. Omów zagadnienie, odwołując się do analizy wybranych utworów.
23. Bohaterowie tragiczni na przestrzeni epok. Interpretując wybrane utwory, przedstaw sposób kreowania takich postaci. Uwzględnij stosowne konteksty.
24. Literackie przykłady ludzi w różny sposób wykorzystujących władzę. Analizując stosowne przykłady literackie, omów zagadnienie. Uwzględnij kontekst historyczny.
25. Cierpienie i bunt przeciw Bogu w wybranych epokach. Omów zagadnienie, analizując celowo dobrane utwory literackie z różnych epok. Uwzględnij kontekst filozoficzny.
26. Podróż jako temat literacki w twórczości pisarzy różnych epok. Omów problem, analizując stosowne utwory i konteksty.
27. Mit „poetów przeklętych”. Dokonaj porównania na podstawie analizy dzieł różnych autorów.
28. Kreacja bohatera powieści psychologicznej. Przedstaw kilka najciekawszych portretów literackich.
29. Tradycja poezji tyrtejskiej w wybranych utworach różnych epok. Omów zjawisko, analizując celowo wybrane dzieła.
30. Analizując wybrane utwory pozytywizmu, przedstaw różne sposoby przekazywania prawdy historycznej w literaturze tej epoki*.
31. „Homo viator” — przedstawiając obrazy pielgrzyma i tułacza, zanalizuj przykłady literackie z różnych epok. Przywołaj stosowne konteksty.
32. Literatura a dzieje bajeczne — omów wykorzystanie motywów baśniowych i legendarnych, analizując odpowiednie utwory z dwóch, trzech różnych epok.
33. Powieść psychologiczna jako gatunek literacki. Omów ewolucję gatunku, analizując celowo dobrane przykłady literackie.
34. Heroizacja i deheroizacja bohaterów w literaturze polskiej. Omów zagadnienie, analizując celowo dobrane utwory literackie z różnych epok.
35. Przedstaw, na podstawie analizy wybranych przykładów, jaką funkcję spełniał w literaturze kostium historyczny.
36. Motyw buntu w literaturze wybranych epok. Omów problem, przywołując celowo dobrane utwory literackie.
37. Wpływ historii na los człowieka. Przeanalizuj wybrane utwory literackie. Przywołaj stosowne konteksty.
38. Rola pisarza w kształtowaniu świadomości narodowej. Zanalizuj wybrane utwory literackie (np. J. Kochanowskiego, I. Krasickiego, A. Mickiewicza, S. Wyspiańskiego, S. Żeromskiego).
39. Pamiętnik, dziennik, autobiografia, wywiad jako formy z pogranicza gatunków. Omów, na wybranych przykładach, uwzględniając uwarunkowania społeczne, obyczajowe, historyczne sprzyjające rozwojowi literatury o charakterze dokumentu osobistego.*
40. Motyw arkadyjski w literaturze polskiej. Omów problem, analizując wybrane dzieła z różnych epok literackich.
41. Taniec, wesele, bal jako temat literatury polskiej. Analizując stosowne utwory, omów problem.
42. Zderzenia wyobrażeń o świecie z rzeczywistością. Omów i porównaj trzy wybrane dzieła literackie różnych epok.

43. Rodzinne i społeczne powinności jednostki. Analizując stosowne przykłady literackie, omów zagadnienie. Uwzględnij kontekst historyczny i filozoficzny.
44. Bohater literacki jako człowiek poszukujący drogi w labiryncie świata. Analizując stosowne przykłady literackie, omów zagadnienie. Uwzględnij kontekst historyczny i filozoficzny.
45. Niepokorni w literaturze wybranych epok. Analizując stosowne utwory, omów sposoby kreowania postaci i ich rolę w dziele literackim.
46. Cierpienie w literaturze wybranych epok. Analizując stosowne przykłady literackie, omów zagadnienie. Uwzględnij kontekst historyczny i filozoficzny.
47. Motywy oniryczne w literaturze polskiej. Jak twórcy wykorzystywali temat snu w swoich dziełach? Przeanalizuj dowolnie wybrane przykłady literackie.
48. Literatura w służbie idei. Analizując stosowne przykłady literackie, omów zagadnienie. Uwzględnij kontekst historyczny, społeczny i filozoficzny.
49. Niepokoje człowieka przełomów epok. Przeanalizuj wybrane utwory literackie i przywołaj kontekst filozoficzny.
50. Pożegnanie i rozłąka jako temat literacki. Przeanalizuj dowolnie wybrane przykłady i porównaj je.
51. Motywy orientalne w twórczości pisarzy z różnych epok. Zanalizuj sposoby jego funkcjonowania w literaturze.
52. Różne sposoby funkcjonowania tradycji homeryckiej w literaturze polskiej. Przeanalizuj dowolnie wybrane przykłady nawiązujące do starożytnych eposów.
53. Przedstaw znaczenie przedmiotów w budowaniu struktury wybranych nowel pozytywistycznych.*
54. Nagroda literacka Nike jako narzędzie popularyzacji współczesnej literatury polskiej. Przeanalizuj dowolnie wybrane przykłady książek nagrodzonych w poprzednich latach.
55. Literacka Nagroda Nobla jako narzędzie popularyzacji literatury współczesnej. Przeanalizuj dowolnie wybrane przykłady książek pisarzy nagrodzonych w poprzednich latach.
56. Polacy w satyrze i karykaturze literackiej. Analizując utwory z różnych epok, omów sposoby kreowania postaci i ich funkcje w dziele.
57. Poezja religijna – wczoraj i dziś. Interpretując wybrane utwory, omów ewolucję gatunków literackich i sposoby wyrażania uczuć.*
58. Psychika zbrodniarza jako temat literacki. Omów zagadnienie na podstawie wybranych przykładów.
59. Jednostka wobec zbiorowości w ujęciu twórców wybranych epok. Analizując stosowne utwory, omów problem.
60. Polemika twórców literatury z filozofami. Omów problem, analizując wybrane przykłady z literatury różnych epok.
61. W jakim stopniu najpopularniejsza powieść przełomu XX i XXI wieku – „Harry Potter” J. K. Rowling nawiązuje do ideałów epoki romantyzmu? Omów, analizując wybrane utwory.
62. Bitwa jako temat literacki. Na wybranych przykładach przedstaw, kto opisuje bitwy i jaką kreuje wizję świata i człowieka.
63. Motyw utopii w literaturze. Omów problem, analizując wybrane dzieła z różnych epok.
64. Epistolografia dawna i współczesna. Omów tematykę i formę listów, analizując wybrane przykłady z dwóch epok.*
65. Motyw pogrzebu w literaturze polskiej i obcej. Omów, analizując wybrane utwory.

66. Rola lektur w kształtowaniu charakterów postaci literackich. Omów problem, odwołując się do stosownych przykładów literackich.
67. Przyczyny klęsk narodu. Omów problem, analizując odpowiednie dzieła literackie z dwóch, trzech epok i przywołując stosowne konteksty historycznoliterackie.
68. Etos inteligenta i jego demaskacja. Analizując utwory z różnych epok, omów problem.
69. Kamienica jako przestrzeń życia człowieka. Analizując celowo dobrane utwory literackie, omów problem.
70. Sonet jako gatunek literacki. Omów budowę i ewolucję tematyczną gatunku, przywołując stosowne przykłady.
71. Od herosa do pantoflarza – różnorodne portrety mężczyzn w literaturze. Omów problem, interpretując celowo dobrane dzieła literackie.
72. Jak żyć, aby nie zatracić własnego ja? - człowiek ograniczony własnymi zasadami. Omów problem, odwołując się do wybranych przykładów.
73. Scharakteryzuj typy bohaterów w dramacie współczesnym. Omów problem, analizując celowo wybrane utwory.
74. Dekalog bohaterów Gustawa Herlinga-Grudzińskiego. Zanalizuj temat na wybranych przykładach.
75. Polacy w satyrze i karykaturze literackiej. Przedstaw funkcje i sposoby kreowania portretów Polaków.
76. Patriotyzm w literaturze. Omów temat na przykładzie wybranych utworów, przywołaj kontekst historyczny omawianych dzieł.
77. Mity i legendy jako tworzywo literatury fantasy. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów.
78. Fascynacja obrzędami ludowymi w literaturze polskiej. Omów to zjawisko, odwołując się do wybranych przykładów.
79. Wątki kryminalne w literaturze współczesnej. Omów na przykładach tekstów z literatury polskiej i obcej.
80. Wielcy niepokorni w literaturze polskiej. Omów problem, odwołując się do wybranych tekstów.
81. Metamorfoza bohatera i jej sens w literaturze. Omów na przykładach wybranych utworów.
82. Konflikt wartości w wybranych utworach literackich. Przedstaw problem, odwołując się do różnych epok.
83. Miłość, która niszczy i miłość, która ocala w literaturze XIX wieku. Omów na przykładach tekstów z literatury polskiej i obcej.
84. Literackie portrety ludzi samotnych. Omów problem, analizując stosowne przykłady literackie.
85. Rozmowy z Bogiem w literaturze. Przedstaw problem, odwołując się do wybranych tekstów literackich.
86. Ponadczasowa wartość dzieł literackich. Omów problem, odwołując się do wybranych tekstów.
87. Funkcje magii w literaturze. Omów problem, analizując teksty literackie z różnych epok.
88. Problemy współczesnej młodzieży przedstawione w literaturze. Omów problem, odwołując się do wybranych tekstów.

II

ZWIĄZKI LITERATURY Z INNYMI DZIEDZINAMI SZTUKI

1. Jak się buduje nastrój grozy? Porównaj zabiegi artystyczne wykorzystywane przez literaturę i film.*
2. Odwołując się do wybranych przykładów z literatury i malarstwa, porównaj różne sposoby przedstawiania lęku w dziele sztuki.*
3. Analizując dzieła wybranych twórców, przedstaw inspiracje literackie opery. Porównaj wybrane libretta i teksty literackie.
4. Omów dzieła filmowe, oparte na materiale literackim, których pojawienie się na dużym ekranie wywołało żywą reakcję publiczności. Wskaż jej przyczyny.
5. Portrety polskich władców w literaturze i malarstwie. Scharakteryzuj wybrane sylwetki, uwzględniając kontekst historyczny.
6. Zbieżność poetyk literatury, malarstwa, muzyki w pierwszych dziesiątkach XX wieku. Przeanalizuj wybrane dzieła sztuki i literatury, wskazując ich podobieństwo.
7. Symboliczne znaczenie barw w utworze literackim i dziele malarskim. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych tekstów kultury jednej epoki (np. Młodej Polski).*
8. Uprzedmiotowanie człowieka jako problem w literaturze i sztuce. Omów i zinterpretuj zjawisko na wybranych przykładach.
9. Postaci biblijne jako inspiracja twórców późniejszych epok. Przywołaj stosowne teksty literackie, malarskie, filmowe.
10. Brzydota w literaturze i innych dziedzinach sztuki – przekora, nowa estetyka, czy moda? Wskaż i omów przykłady.
11. Pojedynek jako temat literacki i filmowy. Przywołaj stosowne przykłady.
12. Postaci historyczne jako bohaterowie utworów literackich i innych tekstów kultury. Odwołaj się do stosownych przykładów.
13. Wizja świata i obraz człowieka w epoce średniowiecza. Omów zagadnienie, analizując wybrane przykłady z malarstwa, literatury, filozofii, religii...
14. Komiks – błaha rozrywka czy jeden z najpopularniejszych sposobów przekazu fabularnego? Omów temat, przywołując stosowne przykłady.
15. Katedra gotycka jako przykład sztuki średniowiecznej. Omów zagadnienie, analizując celowo dobrane zabytki architektury i utwory literackie.
16. Związki filozofii i literatury – omów problem, ukazując interdyscyplinarne zbieżności. Zanalizuj celowo dobrane przykłady z różnych epok.
17. Problem tolerancji na kanwie sytuacji wybranych z utworów literackich i filmowych. Analiza przykładów. Wnioski.
18. Różne rodzaje totalitaryzmów w XX wieku i ich odbicie w literaturze oraz w filmie. Dokonaj analizy wybranych dzieł sztuki i literatury.
19. Człowiek wobec śmierci. Przedstaw zjawisko, analizując wybrane utwory literackie i z innych dziedzin sztuki.
20. Ekranizacja a tekst literacki. Odwołując się do celowo dobranych przykładów, omów zależności.
21. Synteza sztuk w literaturze i sztuce epoki Młodej Polski. Omów problem, odwołując się do wybranych przykładów literackich, malarskich i innych tekstów kultury.
22. Impresjonizm w malarstwie i w literaturze. Omów cechy tego kierunku artystycznego na podstawie analizowanych tekstów.

23. Kanon kobiecego piękna w literaturze i malarstwie. Przeanalizuj wybrane dzieła, ukazując zmiany w estetyce na przestrzeni epok.
24. Sztuka wobec niewyraźnego. Odwołując się do wybranych przykładów, zinterpretuj symbol jako środek wyrazu w poezji i malarstwie.
25. Portret Madonny w literaturze i sztuce. Zanalizuj wybrane teksty kultury. Sformułuj wnioski.
26. „Dziady” A. Mickiewicza w teatrze i filmie. Przeanalizuj wybrane teksty kultury.
27. Walka dobra ze złem w literaturze i sztuce – omów i oceń różne przedstawienia tego motywu.
28. Dialog z tradycją romantyczną w literaturze XX wieku i w filmie. Omów temat, analizując wybrane przykłady.
29. Literackie i fotograficzne świadectwa czasu wojny. Porównaj wartości poznawcze interpretowanych przykładów literatury faktu i zdjęć reportażowych.*
30. Motyw Apokalipsy w literaturze i sztuce. Omów problem, odwołując się do wybranych przykładów.
31. Różnorodne ujęcia motywu pożegnania w literaturze i sztuce. Analizując celowo dobrane utwory, omów problem.
32. Artystyczne interpretacje historii w literaturze i malarstwie (np. H. Sienkiewicz i J. Matejko). Dokonaj analizy porównawczej celowo dobranych dzieł.
33. Współczesne interpretacje sceniczne dramatów powstałych przed rokiem 1918. Zanalizuj wybrane spektakle teatru żywego planu i/lub telewizyjnego.
34. Przywołując wybrane przykłady, omów rolę inspiracji biblijnych we współczesnej literaturze, malarstwie i w filmie.
35. Obraz getta warszawskiego w polskiej literaturze i filmie. Odwołując się do wybranych przykładów, porównaj sposoby ukazywania zagłady oraz moralną i poznawczą wartość utworów.
36. Problemy filmowej adaptacji. Porównaj film z jego literackim pierwowzorem. Oceń adaptację.*
37. Artystyczne interpretacje powstań narodowych w literaturze i malarstwie (analiza porównawcza dzieł).*
38. Rozdwojenie osobowości jako temat literacki i filmowy. Omów zagadnienie, analizując celowo dobrane utwory.
39. „Szary człowiek też jest bohaterem” – przedstaw współczesne literackie, malarskie i filmowe wizerunki tego bohatera.
40. Różne obrazy rewolucji w literaturze i innych sztukach (malarstwie i filmie). Na wybranych przykładach dokonaj analizy porównawczej dzieł.
41. Motywy katastroficzne w kulturze XIX i XX wieku — omów temat, analizując wybrane dzieła literackie i filmowe.
42. Symbol w sztuce i literaturze XIX i XX wieku — omów zagadnienie, analizując wybrane teksty kultury.
43. Obraz śmierci w literaturze i sztuce – omów zagadnienie, analizując wybrane teksty kultury.
44. Filmy Andrzeja Wajdy jako interpretacje literatury polskiej. Omów wybrane przykłady.
45. Literatura jako inspiracja utworów muzycznych. Omów zagadnienie, analizując wybrane dzieła literackie i muzyczne.
46. Kult ludzkiego ciała w literaturze, malarstwie i rzeźbie na przestrzeni epok. Omów problem, analizując wybrane teksty kultury.

47. Rola teatru w wybranych epokach literackich. Przedstaw problem, odwołując się do wybranych utworów literackich i teatralnych.
48. Biblia w literaturze i malarstwie. Omów problem, analizując wybrane teksty kultury.
49. Obraz matki w literaturze i sztuce – omów problem, analizując wybrane teksty kultury.
50. Związki adaptacji filmowej z literackim pierwowzorem. Omów na przykładzie trylogii Tolkiena.
51. Motyw nocy w literaturze i w malarstwie. Omów zagadnienie, analizując wybrane teksty kultury.
52. Groteska jako podstawowa kategoria estetyczna XX wieku. Omów na przykładzie wybranych dzieł literackich, teatralnych i innych tekstów kultury.
53. Wzorce parenetyczne w literaturze i sztuce. Przedstaw problem, odwołując się do różnych epok i tekstów kultury.
54. Literatura i sztuka wobec ludzkiego cierpienia. Przedstaw problem, odwołując się do różnych epok i tekstów kultury.
55. Funkcje przekładów intersemiotycznych – omów na podstawie wybranych utworów literackich, teatralnych, filmowych i innych..
56. Naturalizm w literaturze i sztuce. Omów temat, odwołując się do wybranych tekstów kultury.
57. Wpływ różnych dziedzin sztuki na literaturę. Omów zagadnienie, analizując wybrane teksty kultury.

III JĘZYK

1. Wielość w jedności – zjawisko synestezji w literaturze Młodej Polski. Omów środki poetyckiego wyrazu, odwołując się do wybranych przykładów literackich.
2. Scharakteryzuj różne typy stylizacji językowej i ich funkcje na przykładzie literatury wybranych epok.
3. Omów pochodzenie nazw miejscowych Twojego regionu. Analiza przykładów. Wnioski.
4. Cechy stylu artystycznego w poszczególnych epokach. Dokonaj analizy wybranych przykładów.
5. Funkcje stylizacji modlitewnych w literaturze różnych epok. Omów na wybranych przykładach.
6. Przemiany w narracji w literaturze polskiej. Omów problem, analizując wybrane przykłady.
7. Zagadnienia językowe – homonimia i synonimia. Omów problem, analizując wybrane przykłady.
8. Językowe środki kształtowania wypowiedzi w literaturze współczesnej. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
9. Turpizm, lingwizm i klasycyzm – współczesne programy poetyckie. Przeanalizuj język wybranych utworów.

10. Język polityków. Scharakteryzuj sposób wypowiedzania się wybranych przedstawicieli świata polityki.
11. Przedstaw charakterystyczne cechy języka internautów, analizując przykłady wypowiedzi z wybranych list dyskusyjnych.*
12. Rola manipulacji językowej w kampaniach politycznych. Dokonaj analizy językowej materiałów wyborczych.
13. Mechanizmy powstawania błędów językowych. Omów temat, odwołując się do przykładów z języka prasy, radia i telewizji.
14. Język sprawozdawców sportowych. Charakterystyka wypowiedzi dwóch – trzech komentatorów – na podstawie analizy zgromadzonego materiału.
15. Język prasy. Omów różne odmiany stylu publicystycznego (na konkretnych przykładach).
16. Kiepski język Kiepskich. Analizując język współczesnych seriali, scharakteryzuj dobór środków wyrazu.
17. Twórcze wykorzystanie języka mówionego w literaturze współczesnej. Omów na wybranych przykładach.
18. Przeanalizuj język wybranego reality show i „Pamiętników” J. Ch. Paska jako zwierciadła czasów, w których powstały.
19. Etykieta językowa różnych czasów i środowisk. Zanalizuj wybrane przykłady literackie (i inne).*
20. Sztuka przemawiania. Przeanalizuj środki językowe w wybranych tekstach staropolskich i współczesnych.
21. Staropolska frazeologia żywa do dziś. Przywołaj i omów stosowne przykłady.
22. Zapożyczenia językowe. Omów problem i oceń zasadność najnowszych zapożyczeń w języku polskim.
23. Dlaczego niektóre wyrazy stają się modne? Zanalizuj przykłady ze współczesnej polszczyzny.
24. Rodzaje komizmu i sposoby ich realizacji w wybranych utworach literackich lub filmowych.
25. Język w służbie propagandy. Analizując celowo wybrane teksty, omów ich funkcję perswazyjną, zwróć uwagę na stosowane środki językowe.*
26. Analizując język różnych reklam, wyjaśnij, jaki obraz świata one kreują.
27. Dokonując analizy języka piosenek jednego z zespołów muzycznych początków XXI wieku, wyjaśnij zasadność doboru środków wyrazu.
28. Warstwa językowa „Rejsu” M. Piwowskiego lub/i filmów S. Barei jako krzywe zwierciadło PRL-owskiej nowomowy. Analiza i wnioski.
29. Komizm słowny i sposoby jego realizacji w wybranych utworach różnych autorów i epok. Analiza tekstów literackich.*
30. Różne środowiska - różne sposoby komunikowania się, np. gwara uczniów szkół średnich, kibiców sportowych, informatyków... Omów na wybranych przykładach.*
31. Żart językowy, jego funkcje i przyczyny popularności. Odwołaj się do celowo dobranych przykładów.
32. Neologizmy – sposób ich tworzenia i funkcje w utworach poetyckich. Przywołaj stosowne przykłady.
33. Funkcje stylizacji archaicznych w literaturze różnych epok. Omów na wybranych przykładach.
34. SMS-y i e-maile. Omów cechy ich języka, analizując zgromadzony materiał.
35. Nazwy osiedli, dzielnic, ulic w Twojej miejscowości. Omów ich pochodzenie, analizując zgromadzony materiał językowy.